

Voorzitter TAW ir. W. van der Kleij: Nationale discussie over de beveiliging tegen overstroming nodig!

door Willem Lucassen

De Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen (TAW) is een onafhankelijke adviescommissie die gevraagd en ongevraagd de minister van Verkeer en Waterstaat adviseert over alle technisch-wetenschappelijke aspecten van constructie en onderhoud van waterkeringen, en over de veiligheid van door waterkeringen beschermde gebieden.

De TAW richt zich zowel op primaire en secundaire waterkeringen als op boezemkaden. Ook andere overheden kunnen de minister verzoeken de TAW te laten adviseren over complexe en specifieke waterkeringsproblemen.

Hiermee levert de TAW een bijdrage aan het realiseren van maatschappelijk vastgestelde veiligheidsnormen. De leden van de TAW zijn onder meer deskundigen van Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen, TU Delft, Waterloopkundig Laboratorium en GeoDelft. Voorzitter van de TAW is voormalig hoofd-directeur Water bij Rijkswaterstaat ir. W. (Walter) van der Kleij.

Nederland is nog nooit zo goed beveiligd geweest tegen het water als op dit moment. Dat zegt Walter van der Kleij, naar eigen zeggen het enige echt onafhankelijke lid van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen, want gepensioneerd. Maar tegelijkertijd waarschuwt hij voor de onberekenbaarheid van de natuur. 'Als we denken dat we nu achterover kunnen leunen, kan ons dat nog lelijk opbreken.' Hoewel de kennis de afgelopen jaren enorm is toegenomen, is ook het waterbeheer veel complexer geworden. Daarbij komt volgens Van der Kleij dat onder jongeren te weinig interesse bestaat voor de technische opleidingen. Een goed evenwicht tussen alfa en bèta is volgens hem nodig om in de toekomst te kunnen blijven beschikken over goed opgeleide mensen die het waterbeheer in ons land vorm moeten geven.

Zo kort na de herdenking is het onvermijdelijk dat de ramp van 1953 ter sprake komt. Waar de laatste tijd in publikaties met name richting lokale bestuurders het beschuldigende vingertje wordt geheven, heeft Van der Kleij niet zo de behoefte in te gaan op de schuldvraag. Hij wil er wel iets over kwijt.

Van der Kleij: 'Natuurlijk was men op de hoogte van de staat waarin met name de zeewaterkeringen verkeerden. Dat is door sommigen ook hardop gezegd. Maar we hadden net Walcheren droog gemaakt na de inundatie in het laatste oorlogsjaar. Steden lagen in puin. De haven van Rotterdam lag in puin. Er waren zoveel prioriteiten. Ik praat het niet goed, maar ik kan me voorstellen dat je een concreet ding zoals een haven die in puin ligt, eerder aanpakt dan een theoretische kans dat er iets gebeurt. We waren afhankelijk van de Marshall hulp. Geld om dergelijke projecten aan te pakken was er eenvoudig niet. Als natie zijn we te kort geschoten, maar collectie-

ve verantwoordelijkheid bestaat nauwelijks. Het gaat me te ver om personen of instellingen aan te wijzen.'

Omdat de plannen voor de afsluiting van de zee-armen en voor de dijkversterking er al lagen kon vrij kort na de ramp van 1953 de Deltacommissie aan de gang. Van der Kleij: 'Helaas bleek al vrij snel dat er soms een ware slag om het geld moest worden gevoerd. Ook de weerstand bij de bevolking groeide snel. Bedenk ook dat de rivierdijkversterkingen in 1995 nog steeds niet klaar waren. We kregen toen het Deltaplan Grote Rivieren. Maar dat was in feite niets

anders dan het uitvoeren van reeds bestaande plannen. Ook de discussies over de stormvloedkering hebben een aantal jaren tijd gekost. Kortom, om het land veilig te houden moet er af en toe eens flink tegen aan gepookt worden. Ik vind dat de overmaat aan publiciteit die we nu achter de rug hebben daarom wel degelijk goede kanten heeft. Als TAW voelen wij ons niet het nationaal geweten, maar als wij dingen op het spoor komen die niet goed zijn moeten we wel heel hard gaan waarschuwen.

Klimaatverandering, bodemdaling, zeespiegelstijging zijn allemaal zaken die het waterbeheer veel complexer hebben gemaakt. Van der Kleij: 'Daar staat tegenover dat we nu ook veel meer weten dan vroeger. Het is in zoverre complexer dat we in 1953 met het rapport van de Deltacommissie in de hand dachten te weten waartegen we het land moesten beschermen. Een bepaalde rivierafvoer, een storm met een kans van voorkomen van 1/10.000, een superstorm, en 20 cm zeespiegelrijzing per eeuw. Maar op het ogenblik is het allemaal wat minder duidelijk. Voor de zeespiegel hebben we bijvoorbeeld drie scenario's, een laag, een hoog en een midden. We weten ook niet waar de toename van de afvoer van de rivieren stopt. Voor de Rijnafvoer zitten we nu op 15.000 m³/sec. Maar we rekenen op 16.000 m³/sec. Voor 2015 moeten de dijken aan die verhoogde afvoer zijn aangepast. En dan nog denken we aan noodoverloopgebieden in geval we boven die 16.000 uit komen.

Er is echter nog een ander soort dreiging, dat is de neerslag. In een uitzending van Zembla is daar door Alfred van Hall uitgebreid op ingegaan. Er is te weinig berging in de boezems en daarom moet er waterberging gecreëerd worden. Het zou fijn zijn als de Duitsers, de Belgen en de Fransen ook wat berging zouden maken om hoge rivierwaterafvoeren af te topen. Maar in dat proces zijn wij als benedenstrooms land altijd de vragende partij. Zo ook met de waterkwaliteit. Hoe lang heeft het wel niet geduurd voordat er een oplossing kwam voor het zout uit de kalimijnen in de Elzas. We hebben nu dan de Europese Kaderrichtlijn Water, maar dat is ook maar een instrument. We kunnen ons daarom niet geheel op internationale samenwerking verlaten.'

'Bij verschillende gelegenheden heb ik gezegd dat wij in feite een nationale discussie nodig hebben over wat wij willen met de veiligheid. We zijn binnen de

TAW al jaren geleden met een project gestart, de zogenaamde marsroute, waarbij we de beveiliging van het land bekijken uitgaande van echte risico's. Van kansen op overstroming. De Deltacommissie zag dat ook wel, maar miste de technieken om dat door te rekenen. Deze commissie is daarom uitgegaan van een stormvloed met een zekere kans van voorkomen, die nog veilig moet kunnen worden gekeerd. Die overstromingskansbenadering is heel iets anders. De TAW heeft een methode ontwikkeld om uit te rekenen hoe sterk het systeem van waterkeringen in een bepaald gebied, de zogenaamde dijkkring, is. En wat de kans is dat er ergens in dat systeem een zwakke schakel zit. Zo kunnen heel wat zwakke plekken te voorschijn komen. Daarnaast hebben we gezegd dat we de kans dat een dijk overstroomt moeten leggen naast de gevolgen van een overstroming voor hanteerbaar en goed binnen die dijkkring. De som is dan: kans x gevolg = het risico. En zo kunnen we voor elke polder of elke dijkkring het risico vaststellen. Die studie is in 2000 aangeboden aan staatssecretaris De Vries, die vervolgens de Rijkswaterstaat heeft opgedragen heel Nederland op die manier in kaart te brengen. Dat is het project De Veiligheid van Nederland in Kaart geworden. Naar we hopen is dat volgend jaar klaar. Als we dat hebben zijn we in staat om voor heel Nederland te zeggen hoe de zaken liggen. Die nationale discussie is overigens eigenlijk al begonnen, kijk alleen maar naar de publiciteit van de afgelopen maanden. Naar mijn mening is het ministerie van Verkeer en Waterstaat bij uitstek aangewezen om deze discussie in goede banen te leiden. Het verschijnen van De Veiligheid van Nederland in Kaart zou wel eens een goed moment kunnen zijn de discussie daadwerkelijk op te starten.

De directe aanleiding voor de oprichting van de TAW is de ramp geweest die in 1965 plaatsvond in Tuindorp-Oostzaan. Van der Kleij: 'Die ramp werd toentertijd wel degelijk als ramp beschouwd. Er was een waterleiding gesprongen in een boezemkade die Tuindorp moest beschermen. De bewoners moesten razend snel worden geëvacueerd, maar er is niemand verdronken. Ik herinner me dat er de hele dag treurmuziek werd uitgezonden op de radio. We zijn in Nederland sterk betrokken bij dit soort calamiteiten. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft toen na discussie in de Kamer besloten tot oprichting van een adviescommissie die gevraagd en ongevraagd adviseert, dat is de TAW geworden.'

Foto Willem Lucassen

